

ZAJĘCIA

MŁODZI, AKTYWNI, POMOCNI

Scenariusz dla nauczycieli

VIII edycja

Muzeum
Powstania
Warszawskiego

ZAJĘCIA

MŁODZI, AKTYWNI, POMOCNI

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELI

Przedstawiamy Państwu scenariusz zajęć, podczas których młodzież spotka się z osobami zaangażowanymi społecznie i działającymi lokalnie. Zajęcia towarzyszą kolejnej edycji Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody”. Spotkanie to stanie się znakomitą okazją do poruszenia tematu współczesnego bohaterstwa, aktywności społecznej i potrzeby zaangażowania obywatelskiego. Punktem wyjścia do rozmowy będzie pytanie o to, **czy we współczesnym świecie trudno jest pomagać i robić coś dla innych. Zachęmy młodzież do dyskusji!**

Misją Muzeum Powstania Warszawskiego jest podtrzymywanie pamięci o wydarzeniach z sierpnia i września 1944 roku oraz inspirowanie kolejnych pokoleń Polaków do pielęgnowania wartości, o które walczyli Powstańcy. Udział młodzieży w uroczystościach upamiętniających rocznice Powstania dowodzi jej zainteresowania historią i potrzeby budowania wspólnoty. Świadczy o tym, że zasady i przekonania, którymi kierowali się Powstańcy, walcząc o wolną Polskę, mają charakter uniwersalny i tworzą międzypokoleniową więź. Otwartość, empatia, pragnienie zdobywania wiedzy, chęć współdziałania i niesienia pomocy, pasja i zamiłowanie do kultury – to niektóre z cech charakteryzujących świadomego obywatela i patriotę.

Proponowane zajęcia edukacyjne mają na celu pokazanie, że warto i łatwo jest pomagać. Skłonią do dyskusji o tym, na czym obecnie polega korzystanie z wartości, jaką jest wolność, oraz co dzisiaj oznaczają pojęcia: działania obywatelskie, patriotyzm i bohaterstwo.

Pokazując przykład postaci Jana Rodowicza „Anody” oraz współczesnych bohaterów (tj. laureatów i nominowanych do nagrody jego imienia), zainspirujemy młodzież do aktywności społecznej i działania obywatelskiego. Podczas części warsztatowej prowadzonej przez zaproszonych gości (tj. osoby działające społecznie na szczeblu lokalnym) porozmawiamy o formach zaangażowania społecznego, przewadze postawy aktywnej nad bierną, a także o rozwiązaniach, które młodym ludziom mogą pomóc w ich działalności.

OGÓLNIC O ZAJĘCIACH

1. Spotkanie dla uczniów szkół średnich.
2. Prowadzenie zajęć: nauczyciel; prowadzenie części warsztatowej: eksperci z sektora NGO, społecznicy.
3. Zajęcia odbywają się na terenie szkoły, w ramach lekcji języka polskiego/historii/WOS.
4. Lekcje upowszechniają Nagrodę im. Jana Rodowicza „Anody”.

CEL ZAJĘĆ

1. Przybliżenie postaci Jana Rodowicza „Anody” – żołnierza AK, bohatera czasów wojny. Zapoznanie się z pojęciem patriotyzmu.
2. Próba odpowiedzi na pytanie o kształt i znaczenie współczesnego bohaterstwa i patriotyzmu. Rozwijanie poczucia odpowiedzialności za społeczność lokalną.

3. Budowanie zaangażowania społecznego i próba opracowania mechanizmów działania.
4. Propagowanie postawy obywatelskiej i idei Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody”.

Celem zajęć jest zainteresowanie młodzieży tematyką zaangażowania społecznego i próba porównania postaw bohaterskich czasów wojny i pokoju. Uczniowie na przykładzie sylwetki Jana Rodowicza „Anody” określą cechy bohatera wojennego. Młodzież poprzez rozmowę i głosowanie ustosunkuje się do proponowanej tezy debaty: *We współczesnym świecie trudno jest pomagać i robić coś dla innych.* Wspólnie z prowadzącym uczniowie zastanowią się nad tym, czym jest bohaterstwo w czasach pokoju i kogo dzisiaj można nazwać bohaterem.

Po zestawieniu cech bohaterstwa czasów wojny i pokoju młodzież pozna postacie laureatów i nominowanych do Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody” ustanowionej przez Muzeum Powstania Warszawskiego, by promować wartości właściwe pokoleniu Powstańców, aktywność społeczną i bezinteresowną pomoc innym (emisja wybranych materiałów filmowych). Następnie podczas pracy w grupach z udziałem gości (osób wspierających innych, angażujących się w działania lokalnych społeczności) uczniowie opracują pomysł na konkretne działanie społeczne, które chcieliby zrealizować w przyszłości.

Przy pomocy gości-ekspertów młodzież zastanowi się nad takimi kwestiami jak: *Jakie działania społeczne chcecie podjąć? Dlaczego akurat to chcecie zrobić? Kto może wam w tym pomóc?* Eksperci wskażą konkretne kierunki i mechanizmy działania, z których młodzi społecznicy mogą skorzystać, a także instytucje bądź osoby, które mogą być zainteresowane realizacją danego projektu. Część warsztatowa zajmie ok. 20 min. Następnie grupy zaprezentują efekty swojej pracy, a eksperci podsumują wyniki. Na zakończenie uczniowie ponownie wezmą udział w głosowaniu nad tą samą tezą.

ZAKRES TEMATYCZNY

1. Przedstawienie sylwetki Jana Rodowicza „Anody” wraz z krótkim wprowadzeniem historycznym.
2. Weryfikacja pojęć i ustalenie terminologii dotyczącej bohaterstwa oraz patriotyzmu „tradycyjnego” i współczesnego (np. laureatów i nominowanych do Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody”).
3. Zagadnienia i pytania pomocnicze:
 - a. Tradycyjne postrzeganie bohatera, np. poprzez wymienienie przez uczestników zajęć cech i wartości, które wyróżniały bohaterów (bezinteresowność, bezkompromisowość, męstwo, pomoc słabszym, przyjaźń, uczciwość, empatia);
 - b. Czy bohaterem można być wyłącznie w czasie wojny?
 - c. Kim są dzisiejsi bohaterowie?
 - d. Wartości, którymi ludzie tacy jak my (wy) powinniśmy kierować się w życiu (czy są wśród nich cechy bohaterskie?);
 - e. Jak rozumiemy dziś postawę obywatelską i patriotyczną?
4. Praca w grupach/część warsztatowa; pytania pomocnicze:
 - a. Czy mamy pomysł na działanie społeczne? (np. Co chcecie zmienić w okolicy? Czy coś wam przeszkadza, irytuje was, czy coś chcielibyście poprawić, ulepszyć lub zmienić zupełnie?);
 - b. Co chcemy zrobić, co możemy zrobić społecznie, z kim możemy współpracować?
 - c. Dlaczego angażujemy się społecznie?

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

1. Filmy o laureatach i nominowanych do Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody” (wybrane przez nauczyciela);
2. Plansza do głosowania, karty do głosowania, długopisy, flamastry, kredki i kartki do zapisywania efektów pracy grupy;
3. Prezentacja wystawy *Zawsze w biegu. Jan Rodowicz „Anoda”* wypożyczanej do szkół (opcjonalnie).

METODY DYDAKTYCZNE

1. Głosowanie nad tezą (dwukrotne);
2. Dyskusja;
3. Praca w grupach z udziałem eksperta.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

<p>Przygotowanie do zajęć</p>	<p>Przygotowanie miniprezentacji: a. plansza startowa o debacie, b. pytanie do głosowania + 2 pola pod pytaniem: zielone = „Zgadzam się” i niebieskie = „Nie zgadzam się”.</p> <p>Przygotowanie kolorowych kartoników do głosowania (zielonych i niebieskich). Przygotowanie kartek, które posłużą do podziału klasy na grupy.</p> <p>Przygotowanie kartek, flamastrów lub kredek do spisania pomysłów w grupach. Przygotowanie kartek z pytaniami pomocniczymi dla ekspertów.</p> <p>Wybór filmów o nominowanych do Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody”.</p> <p>Zaproszenie gości – ekspertów.</p>
<p>Początek lekcji. Powitanie i przedstawienie gości. Wprowadzenie na temat postaci Jana Rodowicza „Anody” i nagrody jego imienia. Przeprowadzenie podziału na grupy.</p>	<p>Wprowadzenie na podstawie materiałów i katalogu nagrody (wyd. MPW).</p> <p>Liczba grup zależy będzie od liczby gości. Rozdanie kartoników do głosowania.</p>
<p>Postawienie tezy debaty: <i>We współczesnym świecie trudno jest pomagać i robić coś dla innych</i> – głosowanie uczniów za pomocą rozdanych kartek.</p>	<p>Plansza z pytaniem.</p>
<p>Podsumowanie głosowania.</p> <p>Wprowadzenie do rozmowy z uczniami na temat współczesnego bohaterstwa: <i>Zaprosiliśmy dziś do dyskusji osoby, które robią coś dla innych. Zachęcamy was do rozmowy z naszymi gośćmi na temat tego, dlaczego angażują się społecznie. Możemy dowiedzieć się od nich, czy jest to trudne i jak namówić innych do działania.</i></p>	<p>Pytanie do uczniów: <i>Czy współcześnie można być takim samym bohaterem jak w czasach walki o niepodległość?</i></p> <p>Pytanie do gości: <i>Czy pani/pana zdaniem trudno jest pomagać?</i></p>
<p>Emisja wybranych filmów o nominowanych do Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody”.</p>	<p>Wcześniejszy wybór filmów, obsługa sprzętu.</p>

<p>Proponowany cytat z filmu z VI edycji Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody” (Maria Lutomska): Dzisiejsi bohaterowie nie walczą na barykadach.</p>	<p>Pytania do gości: Kim są dzisiejsi bohaterowie? Czym jest waszym zdaniem współczesne bohaterstwo?</p>
<p>Zaproszenie do dyskusji w grupach: Za chwilę podzielicie się na dwa zespoły. Do każdego zespołu dołączy jeden z naszych gości. Waszym zadaniem będzie zastanowienie się w grupie nad waszym pomysłem na działanie społeczne. Pytania pomocnicze: Jakie działania społeczne chcecie podjąć? Dlaczego akurat to chcecie zrobić? Kto może wam w tym pomóc? Do dyspozycji macie kartki papieru, flamastry, kredki, żeby spisać lub narysować wasze pomysły. Na koniec wybierzcie swojego reprezentanta lub reprezentantów, którzy opowiedzą o waszym pomysle. Sugerowany czas na dyskusję i spisanie pomysłów: 20 min; na prezentację: 5 min.</p>	<p>Podział uczniów na grupy pracujące niezależnie (oddalone miejsca w klasie, ew. wyjście na korytarz).</p> <p>Rozdanie kartek papieru, flamastrów.</p> <p>Rozdanie gościom kartek z pytaniami pomocniczymi.</p> <p>Pilnowanie czasu na realizację zadania.</p>
<p>Grupy prezentują swoje pomysły (5 min na każdy zespół).</p>	<p>Prezentacje grup.</p>
<p>Prośba o podsumowanie przez gości: Co było dla was najciekawsze, najbardziej wartościowe w dyskusji w grupach?</p>	<p>Podsumowanie eksperckie.</p>
<p>Ponowne głosowanie. Podziękowanie.</p>	<p>Plansza z głosowaniem.</p>

Więcej informacji/wypożyczenie wystawy: lekcje_anoda@1944.pl,
molszaniec@1944.pl

Bohater

Jan Rodowicz „Anoda” w wieku 26 lat doświadczył i osiągnął tak wiele, że jego życiorysem można by obdzielić kilku ludzi. Jego śmierć stała się symbolem okrucieństwa komunistycznych władz wobec pokolenia gotowego na najwyższe poświęcenie. Bliskie mu osoby podkreślały cechy jego charakteru, dzięki którym zjednywał sobie powszechną sympatię i przyjaźń. Odznaczał się przede wszystkim wyjątkową otwartością na drugiego człowieka i gotowością do niesienia pomocy bez względu na okoliczności.

Urodził się 7 marca 1923 roku, zginął 7 stycznia 1949 roku. Był synem Kazimierza Rodowicza, inżyniera i profesora Politechniki Warszawskiej, oraz Zofii z domu Bortnowskiej, siostry gen. Władysława Bortnowskiego. Pochodził z rodziny o patriotycznych tradycjach – jego przodkowie – zarówno ze strony matki, jak i ojca – brali udział w powstaniu styczniowym. Starszy brat Jana, zawodowy oficer Wojska Polskiego, podporucznik służby stałej artylerii Zygmunt Rodowicz zginął 30 sierpnia 1944 roku, walcząc w Powstaniu Warszawskim w szeregach Armii Krajowej.

Jan Rodowicz należał do słynnej „Pomarańczarni”, czyli 23 Warszawskiej Drużyny Harcerskiej przy Gimnazjum im. Stefana Batorego, w której poznał wielu późniejszych legendarnych członków Szarych Szeregów, m.in. Tadeusza Zawadzkiego „Zośkę”, Macieja Aleksa Dawidowskiego „Alka” czy Jana Bytnara „Rudego”. Działał w konspiracji w Szarych Szeregach. Zaangażowany był w wiele akcji przeprowadzanych przez Organizację Mafego Sabotażu „Wawer”, m.in. kolportował ulotki, zrywał flagi hitlerowskie i wywieszał polskie, pisał na murach odezwy do rodaków sygnowane znakiem Polski Walczącej. Brał udział w akcjach Grup Szturmowych Szarych Szeregów, przekształconych później w Batalion „Zośka”. Imponował kolegom spokojem, precyzją działania i odwagą. Jednocześnie uczył się na tajnych kompletach w Gimnazjum im. Stefana Batorego; w 1941 roku zdał egzamin maturalny.

Od lipca do grudnia 1942 roku uczestniczył w drugim turnusie zastępczego kursu Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty ZWZ–AK „Agricola”, który ukończył, uzyskując stopień plutonowego podchorążego. Ukończył też kursy wyszkolenia bojowego i wielkiej dywersji. W listopadzie 1942 roku został zastępcą dowódcy 2 drużyny Feliksa Pendelskiego „Felka” w hufcu „Centrum” Grup Szturmowych Szarych Szeregów.

Wstąpił się bohaterskimi akcjami, m.in. pod Arsenalem, gdzie skutecznie i brawurowo dowodził sekcją „butelki” podczas odbicia z rąk Gestapo Jana Bytnara „Rudego”, ponadto w akcji pod Celestynowem, w ramach której uwolniono 50 więźniów przewożonych do obozu Auschwitz, czy w akcji odbicia więźniów pod Jaktorowem. Wyniósł z pola walki ciężko rannego kolegę, Macieja Aleksa Dawidowskiego „Alka”, któremu wcześniej celnym strzałem ocalił życie. Za tę akcję rozkazem komendanta głównego Armii Krajowej, gen. Stefana Roweckiego „Grota”, otrzymał swój pierwszy Krzyż Walecznych.

We wrześniu 1943 roku, po reorganizacji Grup Szturmowych i utworzeniu Batalionu „Zośka”, pełnił funkcję zastępcy Konrada Okolskiego „Kuby”, dowódcy III plutonu 1 kompanii „Felek”, której przewodził Sławomir Bittner „Maciek”. W listopadzie awansował do stopnia sierżanta podchorążego i został pełniącym obowiązki

dowódcy plutonu „Ryszard” 2 kompanii „Rudy”. Brał udział we wszystkich akcjach bojowych swojego plutonu, choćby w akcji wysadzenia przepustu kolejowego pod Rogoźnem, która odbyła się z 5 na 6 kwietnia 1944 roku. Od maja do lipca 1944 roku przebywał ze swoim plutonem w bazie leśnej – w lasach Puszczy Białej w rejonie Wyszkowa, gdzie prowadził szkolenie wojskowe.

Podczas Powstania Warszawskiego pełnił funkcję zastępcy dowódcy III plutonu „Felek” 2 kompanii „Rudy” Batalionu „Zośka”. Odznaczył się w walkach 8 sierpnia podczas wyparcia Niemców z terenu cmentarza ewangelickiego oraz 9 sierpnia podczas natarcia na gmach szkoły przy ulicy Spokojnej 13.

Był czterokrotnie ranny, m.in. 9 sierpnia podczas walk o szkołę przy ulicy Spokojnej został postrzelony w lewe płuco przez niemieckiego snajpera. Przewieziono go do szpitala św. Jana Bożego przy ulicy Bonifraterskiej 12 na Starym Mieście, a następnie do szpitala batalionowego przy ulicy Miodowej 23/Długiej 21. 11 sierpnia za odznaczenie się w walkach na terenie działań Grupy „Północ” otrzymał Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari. W tym czasie awansował też do stopnia podporucznika.

31 sierpnia podczas ewakuacji Starówki przeszedł kanałami z grupą rannych żołnierzy Batalionu „Zośka” do Śródmieścia Północnego. Do 8 września przebywał w szpitalu przy ulicy Hożej 36, potem dołączył do swojego oddziału walczącego na Górnym Czerniakowie. Przeszedł jeden z najcięższych szlaków bojowych Powstania – od Woli przez Stare Miasto po Czerniaków. 15 września na ostatniej redukcji obrony oddziałów „Brody 53” przy ulicy Wilanowskiej 1 został ranny w lewe ramię i łopatkę, miał strzaskane kości. W nocy z 17 na 18 września 1944 roku żołnierze 1 Armii Wojska Polskiego pod dowództwem gen. Zygmunta Berlinga ewakuowali nieprzytomnego „Anodę” pontonem przez Wisłę na praski brzeg. Rodowicz opuścił szpital na początku 1945 roku z orzeczeniem niepełnosprawności w 81 procentach.

Po Powstaniu prowadził akcje przeciwko rządowi komunistycznemu, rozpoznawał urzędy bezpieczeństwa publicznego, więzienia, ochraniał odprawy dowództwa Delegatury Sił Zbrojnych. 19 września 1945 roku wskutek apelu płk. Jana Mazurkiewicza „Radosława” ujawnił się przed Komisją Likwidacyjną Armii Krajowej. Krótko pracował w kancelarii Komisji Likwidacyjnej, wykorzystując ten czas na sporządzenie przy pomocy kolegów z Batalionu „Zośka” ewidencji poległych i zaginionych żołnierzy Batalionu. Przeprowadzał ekshumacje, organizował pogrzeby poległych towarzyszy broni na cmentarzu Powązkowskim, tworzył kwatery powstańcze. 31 października 1945 roku brał udział w pogrzebie poległego w Powstaniu Andrzeja Romockiego „Morro”, dowódcy 2 kompanii „Rudy” Batalionu „Zośka”.

Był inicjatorem utworzenia Archiwum Batalionu „Zośka”. Zachęcał kolegów do odszukania i zabezpieczenia materiałów historycznych dotyczących oddziału oraz do spisywania relacji z czasów wojny. Sam również utrwał swoje wspomnienia – konspiracyjne oraz powstańcze. Jesienią 1945 roku podjął studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, w 1947 roku przeniósł się na drugi rok Wydziału Architektury.

W Wigilię 1948 roku został aresztowany przez funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. 7 stycznia 1949 roku podczas śledztwa w siedzibie

MBP przy ulicy Koszykowej w Warszawie zginął w niejasnych okolicznościach. Według UB przyczyną jego śmierci był samobójczy skok z okna na czwartym piętrze. Okoliczności tej tragedii do tej pory nie zostały wyjaśnione. 12 stycznia 1949 roku ciało „Anody” zostało w tajemnicy przewiezione do zakładu pogrzebowego, a następnie anonimowo pogrzebane na cmentarzu Powązkowskim. Dopiero 1 marca rodzina otrzymała z Prokuratury Wojskowej zawiadomienie o jego śmierci. Miejsce pogrzebania zwłok wskazał bliskim Jana Rodowicza pracownik zakładu pogrzebowego przy ulicy Rakowieckiej, wcześniej współpracujący z „Anodą” przy akcjach ekshumacyjnych żołnierzy. W okresie PRL komunistyczne władze strzegły tajemnicy śmierci Jana Rodowicza, rozpowszechniając informacje o jego samobójczym skoku. W latach 90. podejmowane były próby wyjaśnienia okoliczności śmierci „Anody”, jednak śledztwo zostało umorzone z powodu braku materiałów dowodowych.

Został odznaczony m.in. Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari i dwukrotnie Krzyżem Walecznych, pośmiertnie – Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

Z domu, szkoły i harcerstwa wyniósł poczucie obowiązku oraz odpowiedzialności, które pojmował jako motywację do nauki i doskonalenia swoich talentów, a w czasie wojny – do bezwzględnej walki z wrogiem. Perfekcyjnie przygotowywał się do akcji bojowych, nie zapominając o swoich podwładnych i kolegach, których wspierał również po wojnie.

Wyróżniał się niezłomnością zasad, pracowitością i konsekwencją działania. Był wszechstronnie uzdolniony – szkicował, majsterkował, konstruował, pisał wiersze i komponował piosenki. Był duszą towarzystwa. Zawsze pełen humoru, dystansu do siebie. Niedościągnięty w przezwyciężaniu własnych słabości – mimo orzeczonego stopnia kalectwa w 81 procentach.

Zawsze pomagał innym.

Cechowała go odpowiedzialność za ludzi, bardzo szybka reakcja na zagrożenie. Jeżeli można było pomóc, chciał natychmiast działać. Prawdziwy patriota, otwarty na drugiego człowieka. Charakteryzował go brak zawiści, żółci, niechęci. Wierzył w dobro człowieka.

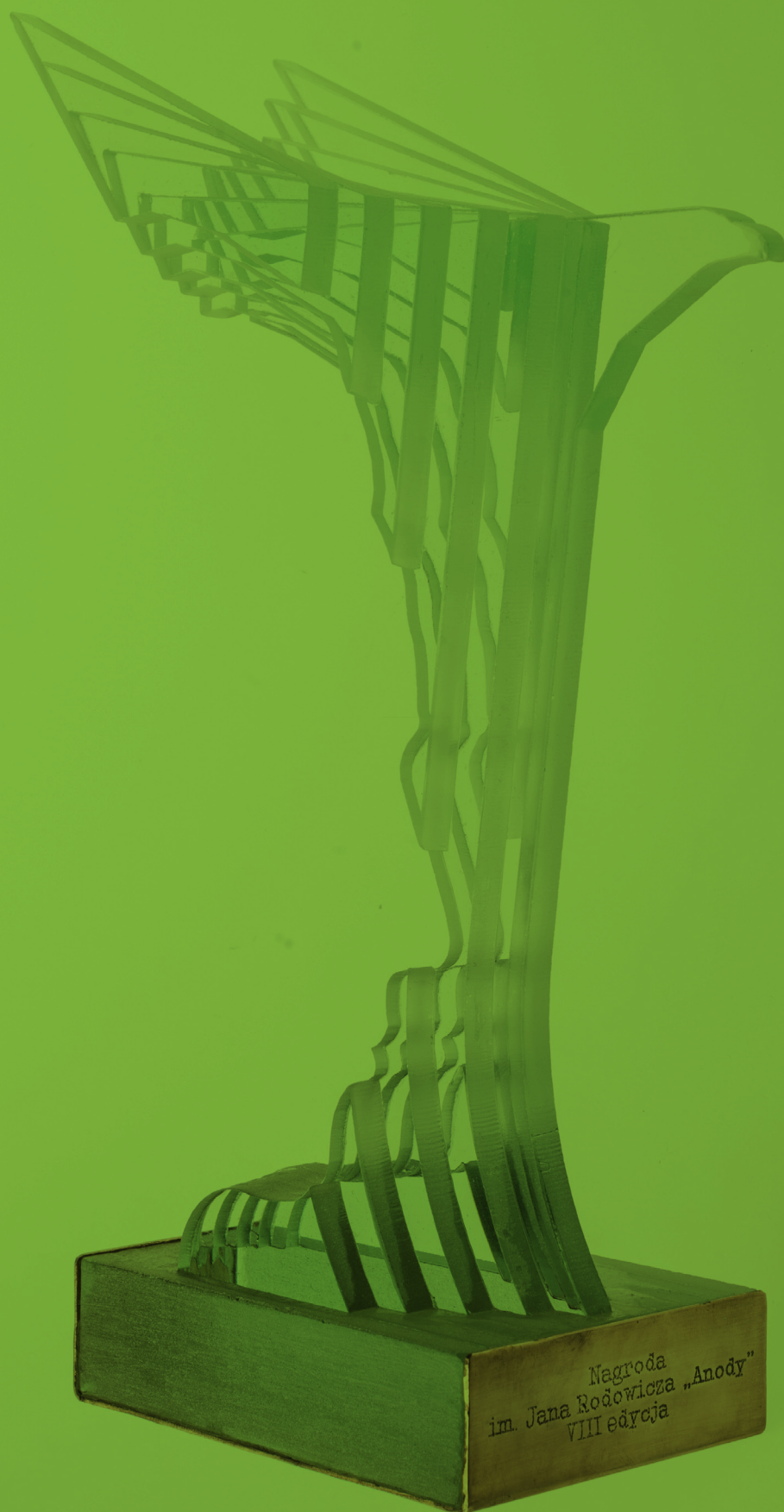
Anna Jakubowska „Paulinka”

Dla niego było rzeczą zupełnie naturalną niesienie komuś pomocy czy zajmowanie się innymi ludźmi.

Krystyna Zachwatowicz-Wajda „Czyżyk”

Nagroda im. Jana Rodowicza „Anody”

NAGRODA IM. JANA RODOWICZA „ANODY”

Nagroda im. Jana Rodowicza „Anody”, ustanowiona w 2011 roku przez Muzeum Powstania Warszawskiego, to wyróżnienie honorujące osoby, które kierują się zasadami podobnymi do tych wyznawanych przez pokolenie Powstańców. To nagroda dla ludzi, którzy bezinteresownie robią coś wyjątkowego dla innych, są zaangażowani w działalność na rzecz drugiego człowieka, a ich postawa może stanowić przykład.

Nagroda przyznawana jest „powstańcom czasu pokoju” – współczesnym bohaterom. Zwycięzcy wyłaniani są w trzech kategoriach:

1. za całokształt dokonań oraz godną naśladowania postawę życiową;
2. za wyróżniającą się akcją lub inicjatywę społeczną zakończoną sukcesem;
3. za wyjątkowy czyn.

Wyboru nominowanych i laureatów dokonuje Kapituła Nagrody, w której zasiadają m.in. ks. Andrzej Augustyński, Jacek Dębicki, płk Piotr Gąstał, Anna Gołębicka, dr Dariusz Karłowicz, Paweł Łukasiak, Jan Rodowicz, Jakub Wygnański oraz Damian Zadeberny.

Mecenasem kolejnej edycji Nagrody im. Jana Rodowicza „Anody” jest Fundacja PKO Banku Polskiego. Patronat medialny nad wydarzeniem sprawują: TVP 1, Polskie Radio Jedynka, Radio Dla Ciebie, portal NGO.pl oraz AMS. Partnerami akcji są: Stowarzyszenie Gazet Lokalnych, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL.

www.1944.pl | www.facebook.com/1944pl | www.anoda.org

Organizator

Mecenas nagrody

Patroni medialni

ams

Partnerzy

cal.